

شورای سیاستگذاری حوزه های علمیه ی خواهران

مرکز مدیریت حوزه های علمیه ی خواهران

معاونت پژوهش

تحقیق

عنوان:

جریان شناسی زیارت عاشورا در استکبارستیزی

استاد راهنما: سرکار خانم صادق

نویسندگان:

خانم مهشید ایزدی

خانم اعظم صادقی

خانم سیده زهرا محمدی

حوزه علمیه فاطمه الزهرا شیراز

فارس

سال تدوین: ۱۳۹۷

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

چکیده

استکبار در فرهنگ سیاسی اسلام، نماد سلطه‌گری، استعمار و بهره‌کشی فرهنگی، سیاسی و اقتصادی توسط اقلیت ظالم بر خیل عظیم توده‌های مستضعف و محروم است. این پدیده امروزه به مشکل اساسی در سطح جهانی تبدیل شده است؛ دنیای کنونی گرفتار مبارزه‌ای دوجانبه و پرمرارت شده است. در یک‌سوی میدان این مبارزه، قدرتمندان مستکبر و در سوی دیگر، ملت‌های ستمدیده و مستضعف جهان قرار گرفته‌اند. مستکبران با تکیه بر قدرت نامشروع خویش انواع ستم‌ها را ضد ملت‌های ستمدیده روا داشته و دنیا را از جور خویش آکنده ساخته‌اند.

بدون شک مراجعه به سیره اهل بیت (علیهم السلام) تکلیف امت اسلامی را، مبارزه بی‌امان با ظلم و جور و بی‌عدالتی مستکبران نشان می‌دهد. پیشوایان معصوم (علیهم السلام) در دوران حاکمیت جور، در خط مقدم مبارزه‌ای قرار داشتند که هدف آن اصلاح جامعه و اجرای احکام اسلام و برپاساختن عدالت بود. در این نوشتار ضمن اشاره به اصول اعتقادی و خط‌مشی سیاسی-الاهی اهل بیت (علیهم السلام) و شیوه‌های مبارزاتی ایشان با استکبار، در آیات و روایات، به مبانی استکبار ستیزی در زیارت عاشورا خواهیم پرداخت. امید است راه و روش ایشان را الگویی در مبارزه با استکبار جهانی قرار دهیم.

کلیدواژه

استکبار - سیاست - استکبار ستیزی - زیارت - عاشورا - تبری - کربلا

فهرست مطالب

مقدمه	۱
فصل اول: کلیات	۲
الف : طرحنامه	۲
اول - تبیین مساله	۲
دوم- ضرورت و اهداف	۳
سوم- پیشینه تحقیقاتی و تاریخی	۳
چهارم- سوالات اصلی و فرعی	۵
پنجم- فرضیه و پیش فرض	۵
ششم - ساختار تحقیق	۵
هفتم - محدودیت و موانع	۶
هشتم - مفاهیم	۶
ب : مفهوم شناسی	۶
اول- البصر	۶
دوم- تولی	۷
سوم - نفاق	۸
فصل دوم: استکبارستیزی در آیات و روایات	۱۰
الف: استکبارستیزی در آیات	۱۰
ب: استکبارستیزی در سیره معصومین	۱۵
اصول حاکم بر خط مشی سیاسی در ستیز با استکبار	۱۷
اول- اصل قرآنی "لَا تَظْلِمُونَ وَلَا تُظْلَمُونَ"	۱۸

۲۰	دوم- مشروعیت نداشتن حاکمیت استکبار
۲۰	سوم- عدالت خواهی
۲۱	چهارم- حفظ و تقویت عزت نفس شیعیان.....
۲۲	پنجم- حفظ اتحاد مسلمین
۲۲	ششم- صبر و پایداری
۲۴	ج: ظهور تولّی و تبرّی در زیارت عاشورا.....
۲۴	اول- فرازهای گویای تولّی
۲۶	دوم- فرازهای گویای تبرّی
۳۱	نتیجه گیری
۳۲	ارایه راهکار
۳۳	فهرست منابع

نتیجه گیری

هر فردی، عضوی از جامعه انسانی است. از این رو لازم است بداند که با طبقات و اقشار مختلف مردم چگونه برخورد کند، چه کسانی را به دوستی بگیرد، با چه افرادی در رفت و آمد باشد، وظیفه‌اش نسبت به افراد صالح و اشخاص فاسق و خویشاوندان لایبالی چیست؛ در مقابل جناح‌ها و جریان‌های سیاسی چه موضعی اتخاذ کند و قرآن برای تنظیم روابط اجتماعی و سیاسی پیروان خود، یک اصل کلی را تحت عنوان «ولایت و برائت» و «توکی و تبری» مشخص کرده و از آنان خواسته است تا این اصل را پایه و محور عملی خود قرار دهند. پس توکی و تبری چه در بُعد سیاسی، چه در بُعد اخلاقی و چه در ابعاد دیگر برای یک مسلمان، در درجه اول اهمیت قرار دارد و به منزله چراغی است که در تاریکی مسیرش را روشن می‌سازد و یا همچون قطب‌نمای کشتی است که جهت حرکت آن را مشخص می‌کند. مسلمانان بدون رعایت اصل توکی و تبری ممکن است در هر زمان به کوران‌های سیاسی و گرداب‌های خطرناک اخلاق گرفتار آیند. آن چه که در این مقاله تحت عنوان ظهور و تجلی و تبری در زیارت عاشورا مورد بررسی قرار گرفته است روشن می‌شود که:

اولاً: آدمی بر فطرت الهی آفریده شده است که به مقتضای آن فطرت الهی به کمال عشق می‌ورزد و از نقص و شرّ گریزان است.

ثانیاً: به مقتضای این گرایش فطری انسان به خدای سبحان که کمال مطلق است عشق می‌ورزد و به تبع آن به هر چه که وجهه الهی داشته باشد از جمله به اولیاء الهی و انسان‌های کامل نیز عشق می‌ورزد و چون به آن‌ها عشق می‌ورزد به دیدار آن‌ها می‌رود و به زیارت آنها می‌پردازد تا از این راه، هم عشق و محبت خود را به آن‌ها نشان دهد و هم از راه باطل و انحراف فاصله بگیرد.

ثالثاً: یکی از زیارت‌هایی که محبّان اهل بیت به آن ترغیب شدند زیارت عاشورا است که خطاب به سید الشهداء حسین بن علی (علیه السلام) خوانده می‌شود که محتوای این زیارت از سویی تجلی و ظهور توکی و اظهار محبت نسبت به اولیاء حق و پیامبر و اهل بیت پیامبر است که

با درود با امام حسین (علیه السلام) آغاز می شود و از سوی دیگر تبلور تبری و اظهار انزجار نسبت به ظالمان و ستمگران و همراهان آنان و کسانی که به آن تمسک می کنند و به ظلم آن ها راضیند نیز می باشد که با توجه به تأکید بر مداومت بر آن، انسان این درس را از مکتب فکری امام دریافت می کند که باید با ستم و ستمگران مبارزه کند.

رابعاً: انسان زائر با اظهار توبی و تبری با توجه به معرفتی که نسبت به حق امام حسین (علیه السلام) پیدا می کند در مقام دعا از خدای سبحان درخواست می کند که زندگی او زندگی پیامبر و اهل بیت او و مرگ او مرگ پیامبر و اهل بیت او باشد یعنی زندگی که در آن توحید و اخلاق و ارزش های انسانی و عشق به خدا جلوه کند و مرگ او نیز با عشق به لقاء الهی و توأم با عزت و ارجمندی بوده و با مغفرت و آمرزش الهی در درگاه حق حضور یابد.

ارایه راهکار

۱- خوب است فقهای عظام و مدرسین عالی مقام و همچنین مداحانی که به ذکر مصائب اهل بیت می پردازند، درکنار پرداختن به مسائل معنوی و اخلاقی زیارت عاشورا به تفسیر و مبانی سیاسی آن بیشتر اهتمام ورزند.

۲- محصلین حوزه ها نیز لازم است در کسب ملکات فاضله و تهذیب نفس کوشش کرده، به وظایف مهم و مسئولیت های خطیر سیاسی که بر دوش آنان است، اهمیت دهند.

۳- دولتمردان و سیاستون سعی کنند از راه و روش ائمه در حوزه سیاسی و توبی و تبری الگوگیری کنند تا هم رضایت خدا را کسب کرده و هم در کارهایشان به پیروزی واقعی و پیشرفت رسند.

۴- موضوع توبی و تبری در فقه اسلامی هنوز جایگاه خاص و شایسته خود را پیدا نکرده، به صورت مدوّن و مستقل در نیامده و تنها مسائل مربوط به آن در برخی از ابواب فقه به طور پراکنده، ناهمگون و گذرا مطرح شده است و جای بسیار فراوانی برای کار کردن در این باب دارد.

فهرست منابع

قرآن

نهج البلاغه

مفاتیح الجنان

الف - کتب

کتب فارسی

۱- آقادی، احمد رضا (۱۳۹۰)، *بررسی منابع و شرح فرازهای زیارت عاشورا*، قم: انتشارات دلیل ما.

۲- حسینی، خلیل (۱۳۸۵)، *عاشورا تجلی دوستی و دشمنی*، قم: نشر مسجد مقدس جمکران.

۳- خسروی، موسی (۱۳۸۲)، *شرح زیارت عاشورا و داستان های شگفت انگیز*، مشهد: نشر الف.

۴- دهخدا، علی اکبر (۱۳۷۷)، *لغتنامه دهخدا*، جلد ۴، تهران: موسسه انتشارات و چاپ دانشگاه.

۵- شکوری، ابوالفضل، *فقه سیاسی اسلام*، قم: نشر دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم.

۶- طاهرزاده، اصغر (۱۳۹۱)، *زیارت عاشورا اتحاد روحانی با امام حسین (علیه السلام)*، اصفهان: نشر لب المیزان.

۷- کربلایی، جواد بن عباس (۱۳۷۹)، *رساله تولی و تبری*، قم: نشر فقه.

۸- ولدبیگی، جهانگیر (۱۳۹۰)، *فرهنگ قرآنی راغب*، جلد ۳، نشر آراس.

۹- یدالله پور، بهروز (۱۳۸۷)، *پژوهشی در سند و محتوای زیارت عاشورا*، قم: دفتر نشر معارف.

کتب عربی

۱- ابن أعثم، حمد بن علی (۱۴۱۱)، *الفتوح*، جلد ۵، بیروت: نشر دار الاضواء.

۲- المقرّم، عبد الرزاق الموسوی، *مقتل الحسين*، نشر مؤسسه البعثه.

- ۳- بلاذری، احمد بن یحیی، *انساب الاشراف*، جلد ۳، بیروت: نشر مؤسسه علمی للمطبوعات.
- ۴- حرانی، حسن بن شعبه (۱۴۰۴)، *تحف العقول*، مؤسسه النشر الاسلامی التابعه.
- ۵- حسنگانی، حاکم، *شواهد التنزیل لقواعد التفضیل*، جلد ۱، تهران: نشر مؤسسه الطبع و النشر.
- ۶- راغب اصفهانی، حسین بن محمد (۱۴۱۲)، *المفردات فی غریب القرآن*، بیروت: دارالشامیه.
- ۷- رحیمی نیا، مصطفی (۱۳۸۶)، *ترجمه المنجد*، تهران: صبا.
- ۸- فراهیدی، خلیل احمد (۱۴۰۹)، *العین*، قم: مؤسسه دار الهجره.
- ۹- کلینی، محمد بن یعقوب (۱۳۸۷)، *کافی*، جلد ۲، قم: دار الحديث.
- ۱۰- مجلسی، محمدباقر (۱۴۰۳)، *بحار الانوار*، بیروت، مؤسسه الوفاء.
- ۱۱- مکرم (ابن منظور)، ابی الفصل جمال الدین (۱۳۷۶)، *لسان العرب*، جلد ۱۵.

ب- مقالات

- ۱- نادری، مهدی، *مبانی و مستندات « سیاست استکبارستیزی » در دیدگاه امام خمینی*.

ج- مجلات

- ۱- شفیعی سروستانی، ابراهیم (شهریور ۱۳۸۳)، *اصلی ترین فروع*، مجله موعود، شماره ۴۶.
- ۲- مصطفی پور، محمدرضا (بهمن ۱۳۸۷)، *تجلی تولی و تبری در زیارت عاشورا*، مجله پاسدار اسلام، شماره ۳۲۶.
- ۳- مجله گلبرگ، *روز ملی مبارزه با استکبار ستیزی و استکبار شناسی*، شماره ۸۰، آبان ۱۳۸۵.

د - سایت ها

۱- <https://www.farsnews.com/news/13960416000029>، استکبارستیزی-پیامبران، ۹۷/۸/۱۵، ۲۲:۳۰.

۲- <https://hawzah.net/fa/Magazine/View/89/6688/79330>، تجلی-تولی-و-تبری-در-، ۹۷/۸/۱۶، ۲۱:۰۰.

۳-<http://www.9rabia.blogspot.com> ، ۹۷/۹/۱ ، ۷:۰۰ زیارت-عاشورا ابو محمد، *تولی و تبری دو بال*

برای پرواز، نشر کتابخانه تخصصی براثت

فارسی، *دیکشنری عربی به فارسی و عربی*، انجمن، ۹۷/۹/۱ ، ۷:۰۰ .<http://www.almaany.com/fa/dict/ar-fa> - ۴

ه - نرم افزارها

نرم افزار اندروید، *دیکشنری المنجد*.

ی - سخنرانی ها

۱- آل هاشم، محمد علی، *استکبارستیزی* ، سخنرانی نماز جمعه تبریز، ۱۲ آبان ۱۳۹۶.

۲- قرائتی، محسن، *تفسیر زیارت عاشورا*، درس هایی از قرآن، ۹۵/۷/۱۳.